

Uusi, itsenäinen välittäjiin kohdistuva kieltotuomiomenettely

Tekijänoikeusfoorumi 2011
Anna Vuopala

Opetus- ja kulttuuriministeriö
Undervisnings- och kulturministeriet

Taustaa

- Tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon tehostaminen;
  - työtä on jatkettu keskeytyksettä vuodesta 2008
  - HE varoituskirjemenettelystä; raukesi eduskuntavaalien johdosta
- Eduskunnan sivistysvaliokunta
  - SiVL 12/2011 ”Valiokunta pitää nykyistä laajamittaista luvatonta sisältöjen tietoverkkolevitystä eli piratismia Euroopan digitaalisten sisämarkkinoiden suurimpana kehittymisen esteenä... Valiokunnan mielestä piratismi tulee kansallisesti ja EU:n tasolla tunnistaa...ja ryhtyä päättäväisesti toimiin piratismiin vähentämiseksi”.

Taustaa

- Hallitusohjelmakirjaus
  - ”Luovien aineistojen luvatonta käyttöä kitketään tiedotuksen keinoin sekä kehittämällä lainsäädäntöä ja tehostamalla sen täytäntöönpanoa”
- EU:n IPR-strategia
  - tarve vahvistaa voimassa olevaa oikeuksien täytäntöönpanon varmistamiseksi säädettyä lainsäädännöllistä kehystä ja täydentää sitä osallisten vapaaehtoisilla toimilla

Olosuhteet & ongelma

- **Iuvaton tiedostonjakelu aiheuttaa oikeudenhaltijoille huomattavaa vahinkoa**
- laittomia palveluja ei saada suljettua, tai niiden käyttöä estettyä eikä tekijänoikeuden loukkauksia pysäytettyä koska **palvelujen ylläpitäjät pysyvät anonyymeinä** tai **piilottelevat** maissa, joissa on puutteelliset keinot tekijänoikeuksien täytäntöönpanoon

Tekijänoikeustoimikunnan työ

- Tekijänoikeustoimikunnassa keväällä 2011
  - piratismi tunnustettu laajasti ongelmaksi
- ryhdytty toimiin asian selvittämiseksi
- toimikunnassa on kuultu teknisiä ja oikeusministeriön asiantuntijoita
- tutkittu oikeustapauksia
- vastaavia ehdotuksia ulkomailta
- toimikunnalla ei vielä ole esitystä asiasta

Toimenpide

- Tekijänoikeuksien täytäntöönpanoa vahvistava toimenpide
  - **tuomioistuin voisi kieltää** oikeudenhaltijan kanteesta **internet-operaattoria** (verkkoyhteyden tarjoajaa) **tarjoamasta yhteyttä tiettyyn verkkosivuun/osoitteeseen, jonka tarkoituksena on välittää yleisön saataviin aineistoa tekijänoikeuslain vastaisesti**, esim. The Pirate Bay
  - kiellon tekninen täytäntöönpano
- **tarve sääntelyn muutokselle olemassa**
  - yhä useampi palvelu toimii ulkomailta käsin mutta tarjoaa palvelujaan Suomen markkinoille
  - EU-direktiivit edellyttävät

EU-sääntely

- **Tietoyhteiskuntadirektiivin (2001/29/EY) 8 art. 3 kohta** edellyttää, että oikeudenhaltijoilla tulee olla mahdollisuus hakea **kieltoa tai määräystä** sellaisia välittäjiä vastaan, joiden palveluja kolmas osapuoli käyttää tekijänoikeuden rikkomiseen
- **Enforcementdirektiivi(2004/48/EY) 9 ja 11 artiklat**
- **Sähkökauppadirektiivi (2000/31/EY)**
  - velvollisuus tiettyjen yleisten tietojen antamiseen (5 artikla)
  - vastuuvapaussäännöstö (12, 13, 14 artiklat)

Voimassaoleva sääntely

- Tekijänoikeutta loukkaavan aineiston saannin estäminen
- Nykyiset 60 a – d § säädettiin eduskuntavaiheessa edellisen suuren tekijänoikeuslain muutoksen yhteydessä (HE 28/2004)
  - mahdollistaa lisäksi 60 c § mukaisella menetelmällä keskeyttämismääräyksen antamisen operaattoria kohtaan
    - kiireellisenä määräys ilman, että väitettyä loukkaajaa kuullaan
      - edellytyksenä määräyksen voimassa pysymiselle, on että väitettyä loukkaajaa vastaan **nostetaan kanne kuukauden kuluessa määräyksen antamisesta**
- hyvät puolet
  - kohtuullisuus, oikeasuhtaisuus, kolmansien oikeudet
- ongelmat
  - soveltumattomuus tilanteeseen, jossa palvelun ylläpitäjä piilottelee tai sijaitsee ulkomailla, eikä tätä saada haastettua vastaamaan kanteeseen; ei itsenäinen oikeuskeino; tilapäisyys

Miksi välittäjät kiellon kohteena?

- koska parhaat edellytykset vähentää loukkauksesta aiheutuvia haittoja oikeudenhaltijoille
  - paras tapa puuttua lähteellä → sulkea palvelu
- välittäjä ei ole vastuussa tekijänoikeuden loukkauksesta, koska sillä on tietoyhteiskunnan palvelujen tarjoamisesta annetun lain nojalla vastuuvapaus
- vastuunrajoitukset eivät vaikuta tuomioistuinten mahdollisuuteen määrätä erilaisia kieltoja ja velvoitteita
  - vastuuvapaus ei absoluuttinen

Lakiehdotukset ulkomailla

- Norjassa meneillään lainmuutosprosessi
  - valmisteilla erillinen määräys tekijänoikeuslakiin (56 c §)
  - kieltotuomion antamisen vaikutukset kolmanteen tahoon, verkkosivun ylläpitäjään, jota ei tavoiteta
  - tuomion voimassaolo, tilanteen muuttuessa päätös voidaan peruuttaa
  - harkitaan erillisen viranomaisen perustamista
- Myös Italiassa ja Espanjassa

Oikeuskäytäntöä

- useita The Pirate Bay-palvelua koskevia määräyksiä
  - Tanska, Italia...
  - Helsingin Käräjäoikeuden Elisa-päätös
- Itävallan "kino.to"- palvelun kieltö
  - Itävallan markkinatuomioistuimen päätös, väliaikainen
  - UPC määrättiin estämään pääsy tekijänoikeudella suojattua aineistoa laittomasti välittäville sivustolle
  - tuomioistuin määräsi operaattoria käyttämään DNS/IP-blokkausta tai muuta tehokasta tapaa, jolla pääsy estetään
  - .to-pääte

Prosessioikeudelliset haasteet

- Erityinen 3-parttiasia
  - asian vaikutuspiirissä verkkosivun ylläpitäjä, operaattori ja oikeudenhaltija
  - operaattori ei ole vastuussa oikeudenloukkauksesta
- Prosessilaji
  - riita-asia
  - hakemusasia
  - turvaamistoimi
- Prosessilajin valintaan vaikuttavat seikat
  - asianosaisen kuulemisperiaate
  - oikeudenkäyntikulut
  - kulut määräyksen täytäntöönpanosta
  - tuomion pysyvyys olosuhteiden muuttuessa

Tekniset haasteet

- tuomion tarkkarajaisuus
  - estettävien verkko-osoitteiden yksilöinti
  - keinojen yksilöinti
  - ettei johda yleiseen monitorointivelvoitteeseen
  - välittäjän oikeusasema
  - mahdollisen uhkasakon määrääminen
- toimenpiteen tehokkuus
  - eri tekniikat eroavat toisistaan tehokkuutensa ja tarkkuutensa suhteen
  - kaikki tekniikat ml. IP- ja/ tai DNS-blokkaus on mahdollista kiertää
  - kaikki operaattorit mukaan
  - valittujen toimenpiteiden tehokkuus kokonaisuutena katsoen
  - silti pääasiassa tehokas keino piratismiin vähentämiseen

Perusoikeudellinen arviointi

- Keskeiset perusoikeudet
  - sananvapaus, 12 §
  - omaisuuden suoja, 15 §
  - elinkeinon harjoittamisen vapaus, 18 §
- sananvapaus:
  - ”oikeus ilmaista, julkistaa ja vastaanottaa tietoja, mielipiteitä ja muita viestejä kenenkään ennakolta estämättä”
- syntyy valtiosääntöoikeudellinen oikeasuhtaisuusvaatimus
- Kiellon vaikutus verkkosivujen ylläpitäjiin, tietoverkon käyttäjiin, operaattoreihin

Perusoikeudellinen arviointi

- Kiellon vaikutus laittomassa palvelussa olevaan lailliseen aineistoon
- Kiellon vaikutukset myös palvelimelta tarjottaviin laillisiin palveluihin
  - tuomioistuin joutuisi arvioimaan suojatun aineiston määrää ja palvelun luonnetta yleensä
  - päätöksen oikeasuhtaisuus nousee keskeiseksi
- verkossa toimivat palveluntarjoajat sidottuja noudattamaan lakia
  - velvollisia ilmoittamaan säännösten mukaan tarvittavat perustiedot itsestään
    - nimi, maantieteellinen osoite, sähköpostiosoite
  - jotta vastuu voidaan oikeuden loukkauksissa toteuttaa

Perusoikeudelliset haasteet

- Netin neutraliteetin periaate
  - operaattorin mahdollisuus ohjata tietoliikennettä verkoissaan
  - ”Avoin Internet ja verkon neutraliteetti” KOM(2011) 222 lopullinen
    - ”internetin käyttäjien vapaa ja esteetön pääsy kaikkiin valitsemiinsa palveluihin”
  - läheinen yhteys yksityisyyden suojaan, henkilötietojen suojaan ja sananvapauteen
  - periaatteen vastaista ei ole, että määrätään toimenpiteitä rikollisuuden torjumiseksi

Säännöksen tavoitteet

- Itsenäinen määräys
- oikeasuhtainen
- pysyvä
- tehokas
- säännöksen ratio
  - **varmistaa oikeuskeinot** puuttua tehokkaasti tietoverkoissa tapahtuviin oikeudenloukkauksiin, myös niissä tapauksissa joissa **loukkaaja pyrkii tietoisesti välttelemään oikeustoimia**